

TRGOVINA LJUDIMA

Šta je trgovina ljudima?

Trgovina ljudima je krivično delo. Prema definiciju Ujedinjenih Nacija, znači vrbovanje, prevoz, transfer, smeštaj ili prihvatanje lica, upotrebom pretnje ili upotrebom sile, u svrhu eksploatacije. Da bismo razumeli kompleksnost fenomena, potrebno je da se upoznamo sa fazama u lancu trgovine ljudima, kriminalnim aktivnostima koje obuhvata i metodama koje trgovci ljudima primenjuju.

Šta znači pojam eksploatacije?

Eksploatacija ljudi je iskorišćavanje ljudskog rada, znanja, veština, snage, ali i samog ljudskog tela, od strane neke treće osobe, grupe ili institucije a sa ciljem ostvarivanja dobiti treće strane. Eksploatacija žrtava donosi trgovcima ljudima veliki profit, što je ujedno i osnovni cilj trgovine ljudima.

Ko je žrtva trgovine ljudima?

Žrtva trgovinom ljudima može postati bilo koje lice, bez obzira na pol, rod, uzrast, obrazovanje, nacionalnost, versku pripadnost, imovinsko ili materijalno stanje. Žrtva je svako lice lišeno bilo kog oblika slobode ili ljudskog prava, u cilju sticanja koristi od strane drugog lica. Potencijalna žrtva trgovinom ljudima je svaka osoba koja je u nekom trenutku u životu izložena bilo kojoj fazi u lancu trgovine ljudima i kriminalnim aktivnostima koje trgovina ljudima obuhvata.

Faze u lancu trgovine ljudima

Proces trgovine ljudi obuhvata: regrutovanje, tranzit žrtve i eksploataciju žrtve. Regrutovanje predstavlja odabir potencijalne žrtve od strane trgovaca ljudima. U ovoj fazi, potencijalna žrtva se upoznaje ili zbližava sa jednom ili više osoba iz lanca trgovine ljudima. Trgovci ljudima mogu biti i osobe koje žrtva već poznaje. Žrtvi se u oba slučaja pristupa kroz vrbovanje. Tranzit žrtve podrazumeva aktivnost promene mesta boravka, odnosno prebivališta od mesta sa kog žrtva dolazi

do mesta eksploatacije. Uspostavljajući kontrolu nad žrtvom, trgovci ljudima u fazi eksploatacije vrše prinudu nad žrtvom u cilju sticanja profita. Ova faza traje dokle god se žrtva nalazi pod kontrolom, u strahu, u poziciji zavisnosti i u odsustvu bilo kog oblika slobode.

Koje kriminalne aktivnosti se primenjuju prilikom trgovine ljudima?

Vrbovanje - odabir žrtve, manipulacija žrtvom, dovođenje žrtve u zabludu.

Prevoženje, prebacivanje - promena mesta prebivališta u cilju lišavanja slobode kretanja i uvođenje žrtve u lanac trgovine. Da bi se izgubio trag žrtvi, trgovci ljudima se služe nelegalnim vidovima transporta, menjaju mesto držanja žrtve, kao i njen identitet.

Predaja, prodaja, kupovina, posredovanje u prodaji - ove radnje izvršava više počinitelja koji su deo lanca trgovine ljudima. Lanac čini više osoba, a sve njihove međusobne aktivnosti predstavljaju krivično delo.

Skrivanje i držanje lica - kada se žrtva nađe pod kontrolom trgovaca ljudima, u fazi eksploatacije njeno prebivalište najčešće biva sakriveno od organa reda, odnosno žrtva se drži u tajnosti na mestu poznatom malom broju ljudi. U ovoj fazi, žrtvi je najčešće uskraćena svaka sloboda kretanja i oduzeta su joj dokumenta.

Vrste/oblici eksploatacije žrtava

Eksploatacija radi rada - žrtve stupaju u radni odnos, nekada imaju legalne radne ugovore, obezbeđen prevoz i smeštaj, ali im se uskraćuje zarada ili veliki procenat zarade, koju za sebe zadržava posrednik/ca pri zapošljavanju. Na radnom mestu krše se prava radnika/ca.

Prinudni rad - žrtve su lišene nekog oblika slobode, najčešće slobode kretanja, primorane da obavljaju poslove bez naknade.

Vršenja krivičnih dela - žrtve su primorane na izvršenje krivičnih dela poput razbojničtava, pljački, zastrašivanja, iznude, nanošenja telesnih povreda trećim licima i sl.

Prostitucija - žrtve koje bivaju uvučene u lanac prostitucije mogu biti bilo kog pola i seksualne orijentacije. Žrtve mogu biti i maloletna lica i deca. Pod pretnjama i u zavisničkom odnosu, pružaju seksualne usluge u zamenu za novac koji zadržavaju kriminalci uključeni u lanac trgovine ljudima.

Druge vrste seksualne eksploatacije - podrazumevaju pružanje usluga poput poslovne pratnje, izvođenja striptiza, takođe i prinudno stupanje u brak i rađanje dece pod prinudom.

Prosjačenje - žrtve se dovode u nepoznate sredine gde bivaju pod kontrolom trgovaca ljudima, koji ih prinuđavaju na prosjačenje na javnim mestima. Trgovci ljudima nadziru njihovo kretanje i mesto boravka i oduzimaju im novac stečen prosjačenjem.

Upotreba u pornografske svrhe - žrtve učestvuju u produkciji pornografskog materijala, fotografija i video snimaka erotskog i seksualnog sadržaja.

Oduzimanja organa ili dela tela - žrtve lišene slobode se dovode u ilegalne medicinske objekte gde im se uzimaju organi, tkiva ili drugi delovi tela radi prodaje na crnom tržištu. Najveći broj žrtava ne preživljava ove zločine.

Korišćenje u oružanim sukobima - žrtve se uključuju u paravojne formacije, terorističke organizacije i bande koje učestvuju u oružanim sukobima van ingerencija vlada država.

Ko su najčešće žrtve?

Mlade devojke i žene - mlade devojke i žene su najčešće žrtve trgovine ljudima. Najčešći oblici eksploatacije ženskih osoba u lancu trgovine ljudima su prostitucija i drugi oblici seksualne eksploatacije, prinudni brakovi i radna eksploatacija.

Osobe sa malo životnog iskustva - mogu biti osobe bilo kojeg pola, roda, nacionalnosti, veroispovesti, obrazovnog i imovinskog statusa. Kod osoba koje nemaju određena životna iskustva, kao što su mlade osobe i osobe iz malih i zatvorenih sredina, postoji veći rizik kada je u pitanju podložnost vrbovanju. Prilikom susreta sa kriminalcima koji se služe manipulativnim tehnikama i pritom dobro poznaju psihologiju žrtve, nezrelost, naivnost, odsustvo samopouzdanja i slabije socijalne veštine čine ovakva lica pogodnim za vrbovanje.

Siromašne i nezaposlene osobe - osobama slabijeg imovinskog stanja i osobama bez sigurnih prihoda najčešće se nude mogućnosti lake zarade. Često su u pitanju osobe nižeg nivoa obrazovanja kao i osobe bez stečenih radnih veština. Bez prethodnog iskustva sa poslodavcima i bez poznavanja procedura prilikom zapošljavanja, njihovo vrbovanje biva lakše.

Deca - naivnost dece, fizička nemoć, odsustvo staranja i nadzora odraslih predstavljaju rizik za otmice dece u svrhu trgovine i dalje eksploatacije. Deca postaju žrtve trgovine i tako što ih roditelji ili staratelji odricanjem ili prodajom uvedu u lanac. Najčešće su u pitanju deca iz porodica nižeg socijalnog statusa, kao i deca dobijena nakon neželjene trudnoće.

Fizički i drugi radnici - osobe koje najčešće obavljaju niskokvalifikovane poslove: građevinske radove, čišćenje, čuvanje dece, čuvanje starijih i nemoćnih lica i sl. Do eksploatacije najčešće dolazi tako što žrtva pristane na poslovnu ponudu da bi po prispeću na radno mesto bila lišena ljudskih prava ili ugovorene zarade.

Kako trafikeri dolaze do žrtava?

Preko oglasa za primamljive poslove u inostranstvu - oglasi za posao u kojima se nude odlični uslovi rada, visoke zarade, lako pribavljanje dokumentacije za rad, a pritom nemaju gotovo nikakve uslove u pogledu iskustva i kvalifikacija. Ovakve oglase moguće je uočiti u novinama, oglasnicima, tradicionalnim sredstvima javnog informisanja, na internetu, društvenim mrežama, na javnim mestima, uličnim oglasnim tablama, autobuskim stajalištima i sl.

Kako prepoznati sumnjiv oglas?

Najpre, ponuda zvuči previše primamljivo. Visoka plata, obezbeđen smeštaj, hrana, pa čak i službeni automobil za posao za koji nisu potrebne nikakve kvalifikacije. Ponuda za rad kod sunarodnika, na primer čuvanje dece u porodicama gde se govori maternji jezik žrtve. Oglasi koji pozivaju mlade i atraktivne devojke, a ne navode nikakav opis posla. Oglasi koji nude glamurozne poslove, poput manekenstva, foto-modelinga, travel-blogginga. Oglasi u kojima se nude besplatne obuke i siguran radni angažman nakon obuke.

Primeri ovakvih oglasa:

''Potrebne atraktivne i komunikativne devojke za rad od 18 do 24 godine u luksuznom hotelu u Švajcarskoj, iskustvo nije potrebno.''

''Potrebna mlađa ženska osoba za čuvanje dece, poznavanje srpskog/hrvatskog/bosanskog jezika, obezbeđen smeštaj i hrana, plata 2000€ mesečno.''

''Besplatna obuka za manekene i fotomodele, rad za kinesko tržište, strana agencija.''

''Želiš da putuješ besplatno i posećuješ top destinacije? Budi naš bloger/ka i fasciniraj svoje pratioce slikama iz Dubaija, Sen Tropea, Egipta...''

Ovakvi oglasi najčešće nemaju tačan naziv firme, adresu sedišta, čak ni navedenu državu iz koje navodno potiču ili pravnog zastupnika u državi u kojoj se oglašavaju. Za kontakt imaju broj mobilnog telefona ili adresu elektronske pošte registrovane na mrežnom servisu poput gmail-a (npr. agencija_posao@gmail.com). Kada su u pitanju internet oglasi, koriste kupljene (stock) fotografije sa interneta, imaju lažni broj pratilaca na društvenim mrežama sa vrlo malo interakcija (objava, lajkova, komentara), daju identične oglase sa više adresa i profila na društvenim mrežama, nemaju zvanične sajtove sa poslovnim podacima.

Ukoliko se javite na ovakav oglas i potencijalni poslodavac vam zakaže mesto intervjua u privatnom iznajmljenom stanu, hotelu, kafiću, lokalu u pripremi, na javnom mestu ili u prostoru koji nema istaknute podatke o poslovanju, postoji rizik od vrbovanja. Takođe, ukoliko vam se ne precizira mesto održavanja intervjua, nikako ne pristajte da vas neko uslužno poveže kolima na nepoznatu lokaciju, čak i ako se radi o poznaniku ili nekom drugom licu koje ste do tog trenutka upoznali uživo.

[Preko novostečenih poznanika koji obećavaju poslove, brak i bezbrižnu budućnost - kriminalci uključeni u lanac trgovine neretko lično vrbuju žrtve.](#) Neko koga ste upoznali u kafiću, na društvenim mrežama, preko poznanika, rođaka, ko se najčešće predstavlja kao osoba koja radi u inostranstvu ili ima uticajne poznanike. Ako o toj osobi sem onoga što sam/a tvrdi nemate konkretne informacije, postoji rizik da se lažno predstavlja u cilju vrbovanja. Obećanje zarade, 'sređivanje papira' za rad u inostranstvu, nuđenje novca, poklona, emotivni razgovori o teškom životu, iskazivanje empatije i spremnost na 'činjenje uskuge i pomoći' mogu biti manipulativni postupci kojima se stiče poverenje žrtve.

Stupanje u emotivni odnos sa osobom koju poznajete kratko i o kojoj nemate proverene ili proverljive podatke nosi rizik od uvlačenja u lanac trgovine ljudima. Ovom riziku su najčešće izložene devojke i žene, ali može da se desi osobama oba pola. Osobe bivaju zavedene od strane lica koji je deo lanca trgovine ljudima, sa kojima ulaze u ljubavne i seksualne odnose. Prilikom emotivne manipulacije, žrtvi je teško da razmišlja racionalno, pogotovo ako je zaljubljena. Žrtva postaje emotivna zavisna. Ovakve slučajeve takođe karakterišu lažna predstavljanja i nerealna, primamljiva obećanja, te pokloni, pažnja, usluge. Neke od žrtava navedeni razvoj odnosa vide kao priliku da osiguraju poželjan finansijski status, na taj način zanemarujući potencijalne rizike. Vrlo brzo nakon uspostavljanja emotivnog ili partnerskog odnosa, žrtvi se nudi brak, navodi se da napusti poznato okruženje, odnosno da se odseli, napusti porodicu i zemlju, uz obećanja o boljem životu. Kada se žrtva koja je na ovaj način zavedena odluči na korake napuštanja porodice, dotadašnjeg mesta boravka ili države, biva lišena slobode, prinuđena na rad, prostituciju, pa čak i biva prodana drugim kriminalcima u lancu trgovine ljudima, i na žalost tek tada shvati da je ponašanje osobe koju je smatrala za partnera bilo lažno.

Ako se nađete u situaciji da se 'nova ljubav' naprasno i brzo dešava, a vi nikada niste videli ličnu kartu ili pasoš vašeg partnera ili partnerke, budite na oprezu. Ako se komunikacija odvija isključivo preko interneta i zainteresovani ste da se susretnete sa ovom osobom, obavestite o svemu makar jednu osobu od poverenja i recite to vašem partneru ili partnerki. Ukoliko dođe do protivljenja i on/ona insistira na tajnosti, budite na oprezu. Ako ste u tajnoj vezi sa osobom koja nije iz vašeg okruženja, insistirajte da tu osobu upoznaju vaši prijatelji, roditelji i druge bliske osobe. Ako se partner ili partnerka tome protivi, a u isto vreme vam nudi brak i materijalnu sigurnost, budite na oprezu. Ukoliko vas novi emotivni partner ili partnerka nije predstavio/la svom okruženju, rodbini, prijateljima, a za kratko vreme poznavanja planira život sa vama, budite oprezni pri donošenju odluka o napuštanju porodice i matične države.

Metode pritiska na žrtve

Trgovci primenjuju raznorodne metode pritiska na žrtve kako bi započeo proces trgovine. Najčešći metode su: upotreba sile, pretnja, dovođenje u zabludu, zloupotreba ovlašćenja, zloupotreba

poverenja, zloupotreba odnosa zavisnosti, zloupotreba teških prilika drugog, zadržavanje ličnih isprava, davanje ili primanje novca ili druge koristi.

Kako da prepoznate da li ste žrtva vrbovanja?

Vrbovanje potencijalnih žrtava se dešava na razne načine. Vrbovanje je vid manipulacije gde se žrtvi najčešće nudi laka zarada, bolji životni uslovi, viši društveni status, poznanstva, slava. Na ovaj način žrtva stiče utisak da je u prilici da reši neki od životnih problema. Osoba koja vrbuje je često slatkorečiva i ljubazna. Takođe, u slučajevima kada nude posao i zaradu, zvuči izuzetno profesionalno i predstavlja se kao ostvarena poslovna ličnost dobrog imovinskog stanja. Trgovci ljudima se služe lažima i obmanama da bi stekli poverenje potencijalnih žrtava. Ostvaruju bliskost tako što žrtvama nude poklone, novac, smeštaj, usluge i pomoć. Kada stvore atmosferu prijateljstva i uspostave odnos poverenja, trgovci ljudima navode žrtvu na postupke koji dovode do lišavanja slobode i uspostave kontrole. Kako su u pitanju kriminalci koji dobro poznaju psihologiju žrtve, vrbovanje se u početku teško razlikuje od dobrote i prijateljstva. Ipak, postoje signali da nešto nije u redu.

Trgovci ljudima najčešće odabranu žrtvu odvajaju od porodice i prijatelja tako što joj nude informacije i usluge u poverenju. Ubeđuju žrtvu da je u njenom interesu da razgovore i dogovore sakriva od svojih bližnjih. Pretvarajući se da sve rade u njenom najboljem interesu, izoluju je od svih ljudi od poverenja. Savetuju da laže o svojim planovima. Zabranjuju kontakt sa drugim licima i zvaničnim institucijama. Žrtva koja se izoluje od svog okruženja lakše ulazi u odnos zavisnosti. Sa žrtvama se susreću u tajnosti. Sastanke dogovaraju u iznajmljenim stanovima, hotelima ili ugostiteljskim objektima gde su manje šanse da njih ili žrtvu neko poznaje. Savetuju žrtvu da ne govori gde su bile i sa kim, kao i o čemu su razgovarali. Često postavljaju pitanja poput 'Da li si nekome rekao/la gde ideš?', 'Znaju li tvoji roditelji gde si sada?'. Traže od žrtve da ne pravi nikakve fotografije na mestima susreta, kao i fotografije njih ili njihove imovine (npr. automobila). Traže od potencijalne žrtve da isključi mobilni telefon prilikom susreta, razgovora i dogovora, uz izgovore 'da im niko ne smeta'.

Osobe koje vrbuju žrtve odaju vrlo malo o sebi, ili nude informacije koje je teško proveriti. Žrtve ih često znaju samo po nadimku, ličnom imenu ili lažnom imenu. Ne pokazuju lična dokumenta. Koriste iznajmljena ili pozajmljena vozila, koja često menjaju. Koriste gotov novac u prodavnicama, kafićima, restoranima. Prebivaju u hotelima, motelima ili iznajmljenom smeštaju.

Menjaju brojeve mobilnih telefona. Najčešće nemaju legalne poslove, firme, niti su zaposleni u regionu u kome vrbuju žrtve. Predstavljaju se da imaju poslove i veze u inostranstvu, a za to ne nude konkretne dokaze. Da bi zaveli žrtve, hvale se novcem, uspehom, poznanstvima sa javnim ličnostima, a to dokazuju uverljivim anegdotama, fotografijama koje su izvučene iz konteksta ili su lažne, odglumljenim telefonskim razgovorima sa izmišljenim poslovnim partnerima, klijentima i zaposlenima, i u ovakvim metodama često imaju saučesnike koji takođe bez dokaza samo potvrđuju njihove priče. Osobe koje se bave vrbovanjem su vrlo vešte u manipulaciji i njihove priče zvuče uverljivo. Kada im žrtva traži dokumenta ili podatke o navodnim firmama, ponašaju se uvređeno, čak i agresivno i time učine da se žrtva oseća loše što im ne veruje.

Jedan od najčešćih oblika vrbovanja odnosi se na poslovne ponude u inostranstvu, gde se potencijalnoj žrtvi nudi dobro plaćen posao u odličnim uslovima. Signal za uzbunu je kada se žrtvi nude tuđa ili falsifikovana dokumenta radi prelaska granica ili dobijanja radnog ugovora. Kako trgovci ljudima ubede žrtve da je tako nešto neophodno? Procedure za dobijanje boravišne ili radne dozvole u stranoj zemlji obavljaju se preko zvaničnih institucija, ambasada, policijskih uprava, registrovanih agencija za zapošljavanje. Ove procedure mogu biti dugačke, skupe, a veliki broj ljudi koje se uklapaju u profil potencijalne žrtve ove procedure ne poznaju dobro. Takođe, najveći broj njih ne ispunjava uslove za legalno pribavljanje dokumenata za rad u inostranstvu. Tada trgovci ljudima, kroz vrbovanje, ubede žrtvu da imaju određenu moć i načine da 'zaobiđu' pomenute procedure, tako što će žrtvi obezbediti lažna ili tuđa dokumenta. Ukoliko vam neko traži da mu date svoj pasoš, fotografiju za dokumenta, ponudi vam lične isprave na kojima se nalazi vaša fotografija sa tuđim imenom i drugim podacima, navodi vas da se lažno predstavljate, ponudi da potpišete bilo kakva dokumenta izvan javne institucije, ne pristajte i obratite se policiji, jer najverovatnije ste vrbovani.

Kako da se zaštitite?

Najbolja zaštita jeste adekvatna informisanost o samom procesu trgovine kao i profilu ličnosti koji odgovara potencijalnom trafikkeru. Na ovaj način je moguće rano prepoznavanje opasnosti i blagovremeno reagovanje.

Nova poznavanja su normalna i svakodnevna pojava. Međutim, važno je da prepoznate kada ona nose neki oblik rizika. Postavite sebi sledeća pitanja:

Da li ste sigurni u identitet osobe sa kojom ste se nedavno upoznali?

Da li je osoba uznemirena kada mu/joj postavite lična pitanja ili tražite da vidite lična dokumenta?

Da li vam osoba koju površno poznajete nudi posao, novac, poklone?

Da li traži od vas da poznavanje, vezu, odnose i dogovore krijete od drugih?

Da li vas neko sprečava da se slobodno krećete, da negde boravite, da li vas prati?

Da li vas osoba fizičkom silom primorava na bilo kakve radnje?

Da li vam osoba koju kratko poznajete nudi brak odnosno zajednički život?

Ukoliko je odgovor na bilo koje od navedenih pitanja 'DA', postoji rizik da ste potencijalna žrtva trgovine ljudima. Pronađite bar jednu osobu od poverenja i sa njom podelite svoje iskustvo. Bez obzira na šta ste do tog trenutka pristali i kakav odnos ste razvijali, ako ste makar i samo uplašeni, zapamtite da niste krivi i da će vam pomoć od strane institucija biti pružena.

Ukoliko razmatrate odlazak u inostranstvo radi posla, vodite računa o sledećim stavkama:

Laka zarada NE POSTOJI! Ukoliko je radna ponuda previše dobra da bi bila istinita, verovatno nije istinita.

Ako ste se javili na oglas za posao u inostranstvu, obavezno proverite njegovu istinitost, verodostojnost, podatke o posredničkoj agenciji i poslodavcu. Ako se ne razumete u proveru podataka, procedure, ako vam je ponuđeno posredovanje od strane privatnog lica, ne donosite sami nikakve odluke niti bilo kome smete da verujete na reč. Najpre se posavetujte se sa roditeljima i bliskim prijateljima, a nakon toga obavezno sa profesionalcima koji se razumeju u sve što je vama u ovoj situaciji neophodno. Kontaktirajte sa advokatom/icom, policijskim službenicima, prevodiocem i službenikom ambasade zemlje u koju želite da odete.

Tražite uvid u ugovor pre nego što napustite zemlju. Ukoliko je napisan na stranom jeziku, angažujte tumača odnosno prevodioca. Učinite to pre bilo kakvog potpisivanja ugovora na daljinu. Ponuđeni ugovor dobro pročitajte i razjasnite, ukoliko vam i najmanja sitnica nije jasna ne potpisujte ugovor.

Ukoliko ste pregovarali sa posrednikom, pre odlaska uspostavite direktan kontakt sa poslodavcem.

Pre odlaska u inostranstvo obavezno ostavite kopiju pasoša, vize, ugovora, adresu, broj dostupnog telefona roditeljima, rođacima ili prijateljima u koje imate poverenja.

Podatke osoba sa kojima putujete, agencije, osoba preko kojih ste ugovorili posao u inostranstvu, takođe ostavite roditeljima, rođacima ili prijateljima u koje imate poverenja.

Ako poznajete ikoga u zemlji u koju odlazite, obavestite makar jednu osobu o svom dolasku.

Pre polaska obavezno pribavite broj telefona naše ambasade u zemlji u koju putujete, kao i brojeve telefona rođaka i prijatelja koji tamo žive.

Pre polaska obavezno pribavite brojeve telefona policije u zemlji u koju odlazite. Upoznajte se unapred sa zakonima i propisima. Naučite da na jeziku zemlje u koju odlazite jasno kažete da ste u opasnosti i da vam je potrebna pomoć. U skoro celom svetu je moguće kontaktirati hitne službe čak i sa telefona koji u sebi nema SIM karticu.

Imajte kod sebe rezervni telefon za hitne pozive.

Imajte u vidu da turistička viza ne podrazumeva i dozvolu za rad u inostranstvu. Ukoliko ne razumete razliku između turističke vize, turističkog boravka, radne vize i dozvole za rad, ne potpisujte nikakve ugovore, ne plaćajte provizije agencijama za posredovanje, i obavezno konsultujte advokata/icu.

Svoja lična dokumenta UVEK držite sa sobom, ne dajte ih drugom, osim službenim licima na uvid (policija, carina, inspekcija).

Kopije putnih isprava obavezno držite sa sobom. Ako slučajno izgubite bilo koji lični dokument prilikom boravka i rada u inostranstvu, u ambasadi ili konzularnom predstavništvu se vrlo brzo pribavljaju nova dokumenta na osnovu kopija. To je još jedan od razloga zašto morate znati broj telefona i gde se nalazi predstavništvo zemlje iz koje dolazite kada ste u inostranstvu iz bilo kog razloga.

Ukoliko ne poznajete dobro jezik zemlje u koju odlazite, napišite na papir osnovne fraze da vam je potrebna pomoć na stranom jeziku i nosite papir sa sobom. Oko ispravnosti prevoda konsultujte

dobrog poznavaoaca stranog jezika, prevodioca, tumača ili osobu kojoj je to maternji jezik. Primeri rečenica koje trebate da imate uz sebe:

'Potrebna mi je pomoć.'

'Potrebna mi je zaštita.'

'Dolazim iz (zemlja porekla) i u opasnosti sam.'

'Ovde sam protiv svoje volje.'

'Oteta (ukradena) su mi lična dokumenta.'

'Plašim se za svoj život.'

Održavajte redovne kontakte sa roditeljima, rođacima i prijateljima u zemlji. Sa makar jednom osobom sa kojom ste u kontaktu dogovorite 'šifru za uzbunu'. To može biti neka svakodnevna fraza ili rečenica koju ćete upotrebiti u razgovoru ukoliko smatrate da ste u opasnosti a nemate slobodu da to otvoreno kažete. Na primer, neko prisluškuje vaše razgovore i ne smete da kažete da ste ugroženi. Dogovorite se sa sestrom ili prijateljicom da kada kažete 'baš mi nedostaje tvoja domaća lazanja, ovde je ne prave tako dobro', da to zapravo znači 'treba mi pomoć'. Tada će vaša osoba od poverenja kontaktirati nadležne institucije i biće Vam pružena pomoć.

Kako razgovarati sa decom i senzibilisati ih na ovu pojavu?

U zavisnosti od zrelosti i uzrasta, detetu se mogu predočiti osnovne mere predostrožnosti koje ih mogu sačuvati od rizika od kidnapovanja. Prema savetima MUP-a, sledeće razgovore i savete možete uputiti deci uzrasta od 4 – 12 godina:

Stručnjaci savetuju da se dete što ranije nauči da ne komunicira sa nepoznatim ljudima. Jedan od metoda kidnapera/ki da se približe detetu je da pomenu roditelje, na primer kako ih je neko od roditelja poslao. Stoga, znajući način operisanja kidnapera/ki, detetu posebno treba objasniti da ne prilaze nepoznatim kolima, ma šta neznanac izgovorio. Kada neko hoće nešto da ih pita, da se ne približavaju vozilu kao ni nepoznatoj osobi.

Da ne izlaze iz školskog dvorišta na poziv nepoznatih ljudi, koji nekoga ili nešto traže.

Da na ekskurzijama i kolektivnim putovanjima uvek idu u grupi, da se ne izdvajaju, da ne ulaze sami u kafiće, restorane ili butike.

Da nikako ne uzimaju od nepoznatih ljudi nikakve slatkiše i poklone.

Da na letovanju ili putovanju ne "istražuju" sami usamljena mesta ili mesta kao što su bazari, pijace, ruševine ili slično, da uvek u vidokrugu imaju odraslu osobu koja im je u tom trenutku staratelj/ka.

Da roditelju ili staratelju uvek jave gde i s kim idu. Kada god vaše dete boravi van kuće ili vaspitno-obrazovne institucije (škole, vrtića), važno je da znate kuda se kreće i sa kim. Tražite broj telefona njihovih drugova i ostvarite kontakt sa njihovim roditeljima.

Kome prijaviti sumnju na krivično delo trgovine ljudima?

Ukoliko sumnjate da ste ugroženi ili neko koga poznajete, izuzetno je važno da reagujete na vreme. Sumnjive ponude, promena ponašanja bliske osobe, ucene, pretnje i zastrašivanja su stvari koje morate prijaviti nadležnim organima. Pravovremeno reagovanje može nekome da spasi život. Nemojte se ustručavati da se obratite za pomoć ako vas bilo ko svojim ponašanjem plaši ili brine.

Možete pozvati policiju u bilo koje doba dana ili noći. Možete lično otići u najblizu policijsku stanicu ili prići službenom licu na ulici.

Radi dodatne zaštite, možete se obratiti i advokatu, centru za socijalni rad i bilo kojoj zdravstvenoj ustanovi.

Broj policije za hitne pozive u Srbiji

192

Uprava kriminalističke policije

+381 11 247 10 19

+381 64 724 10 19

ukp@mup.gov.rs

Centar za zaštitu žrtava trgovine ljudima

+381 63 610 590

centar@centarzztlj.rs

Organizacije za pomoć žrtvama trgovine ljudima

ASTRA - Nevladina organizacija posvećenja iskorenjivanju svih oblika trgovine ljudima i eksploatacije, naročito ženama i decom, kao i efikasnom potragom za nestalom decom

<https://www.astra.rs/>

ATINA - Udruženje građana za borbu protiv trgovine ljudima i svih oblika rodno zasnovanog nasilja

<http://www.atina.org.rs/>